

Μια φορά κι ένα καιρό, ήταν ένας βασιλιάς που είχε έντεκα γενναίους γιους και μια πανέμορφη κόρη. Δυστυχώς όμως, η γυναίκα του είχε πεθάνει, και ο βασιλιάς παντρεύτηκε ξανά. Η καινούργια του γυναίκα ήταν μια πολύ κακιά μάγισσα και δεν αγαπούσε καθόλου τα δώδεκα παιδιά του. Μια μέρα που ο βασιλιάς αρρώστησε βαριά, χρησιμοποίησε τα μαγικά της και μετέτρεψε τους έντεκα γιους του, σε έντεκα αγριόκυκνους. Τους καταράστηκε να πετούν μακριά ώστε να μην τους ξαναδεί ποτέ κανείς... Οι αγριόκυκνοι άπλωσαν τα φτερά τους, σηκώθηκαν στον ουρανό και χάθηκαν στον ορίζοντα.

«Τα 11 βασιλόπουλα που έγιναν κύκνοι»
Του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν

Αγριόκυκνος *Cygnus cygnus* Νανόκυκνος *Cygnus columbianus*

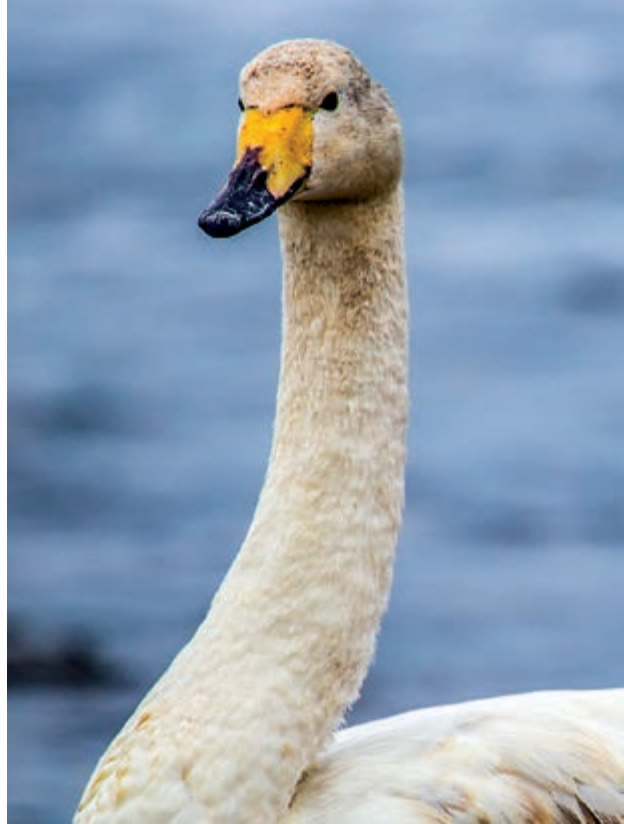
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Νάσος Ναλμπάντης

Πολλοί μύθοι, παραμύθια, καθώς και μυθιστορήματα έχουν ως τίτλο ή θέμα τον αγριόκυκνο και τον κοντινό του συγγενή τον νανόκυκνο. Τα πουλιά αυτά διαχειρίζονται στην χώρα μας και ομορφαίνουν με το σιπτό τους παράστημα την Ελληνική φύση. Οι κύκνοι (αγριόκυκνος-νανόκυκνος) είναι πτηνά της οικογένειας των **Ανατιδών**(Χηνόμορφα). Μεγάλα, λευκά, νηκτικά πουλιά με χαρακτηριστικό μακρύ λαιμό, πολύ μακρύτερο και λεπτότερο από τις χήνες. Το ιδιαίτερο αυτό χαρακτηριστικό οφείλεται στο μήκος του λαιμού τους, ο οποίος φέρει 23-25 σπονδύλους, αντί των 18-19 που φέρουν τα υπόλοιπα *Χηνόμορφα*. Είναι μεταναστευτικά και σχηματίζουν σμήνη σε ίσια γραμμή ή σχήματος “ν” ενώ σπανίως πετούν ακανόνιστα. Το φύλο τους δεν δια-

κρίνεται, δηλαδή δεν υπάρχει ευδιάκριτη διαφορά ανάμεσα σε αρσενικό και θηλυκό. Τα βαριά και μεγάλα σώματά τους τα αναγκάζουν να τροχοδρομούν στο νερό χτυπώντας δυνατά τις φτερούγες τους. Οι κύκνοι έχουν εξαιρετικές πτητικές ικανότητες, διανύοντας τεράστιες αποστάσεις στις μεταναστεύσεις που πραγματοποιούν. Ακόμα και σε δύσκολες και ακραίες καιρικές συνθήκες, κατά τη μετανάστευση πετούν με μεγάλη ταχύτητα και σε μεγάλο ύψος.

Ο αγριόκυκνος έχει μήκος από 140 έως 160 εκατοστά και άνοιγμα φτερών από 200 έως 260 εκατοστά. Το βάρος του κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 7,5-14 κιλά, θεωρείται ως ένα από τα βαρύτερα πουλιά. Το κεφάλι του δημιουργεί μικρή γωνία καταλήγοντας στο ράμφος. Το ράμφος του έχει κυρίως κίτρινο χρώμα με λίγο

μαύρο, σε αντίθεση με τον νανόκυκνο που έχει περισσότερο μαύρο από κίτρινο. Ξεχωρίζει από τον βουβόκυκνο και τον νανόκυκνο από το μακρύ σφηνοειδές ράμφος που είναι κίτρινο με μαύρη άκρη. Το κίτρινο χρώμα συνεχίζεται σχηματίζοντας μυτερή σφήνα που φτάνει έως μπροστά από το ρουθούνι το οποίο είναι το κύριο χαρακτηριστικό που τον ξεχωρίζει από τον νανόκυκνο εκτός της διαφοράς του μεγέθους. Είναι ο πιο φωνακλάς από όλους τους κύκνους με φωνή σαν σάλπισμα. Φωλιάζει στην τούνδρα στην υποαρκτική Ευρώπη και Ασία και μεταναστεύει τον χειμώνα σε εύκρατες περιοχές της Ευρώπης και της Ασίας. Στην Ελλάδα τον συναντούμε κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα.

Οι κύκνοι ζευγαρώνουν συνήθως ισόβια. Το θηλυκό γεννά και επώαζει 2-6 αβγά, ανοιχτόχρωμα και χωρίς κηλίδες, ενώ το αρσενικό είναι άγρυπνος φύλακας. Σε μερικά είδη το αρσενικό συμμετέχει και στην επώαση. Τα μικρά γεννιούνται με κοντό λαιμό και είναι χνουδωτά, αν και

μπορούν να κολυμπούν μόλις μερικές ώρες αφού εκκολαφθούν. Οι γονείς τα φροντίζουν προσεκτικά για πολλούς μήνες, ενώ σε ορισμένα είδη η μητέρα τα μεταφέρει στην πλάτη της. Τα μικρά φέρουν γκρι ή καφέ στικτό φτέρωμα για 2 ή και περισσότερα χρόνια. Οι κύκνοι ενηλικιώνονται κατά το 3ο ή 4ο έτος και ζουν πιθανόν 20 χρόνια στη φύση και μέχρι 50 χρόνια σε κατάσταση αιχμαλωσίας.

Ο νανόκυκνος είναι υποείδος του κύκνου της τούνδρας. Είναι το μικρότερο είδος κύκνου. Το μήκος του σώματός του κυμαίνεται μεταξύ 115-135 εκατοστά και άνοιγμα φτερών από 170 ως 200 εκατοστά. Το σωματικό τους βάρος κυμαίνεται μεταξύ 3 και 8 κιλών. Αποτελεί μία μικρότερη "εκδοχή" του αγριόκυκνου που δύσκολα εντοπίζεται σε μεμονωμένα πουλιά. Ασφαλής διαχωρισμός είναι, όπως αναφέρεται και παραπάνω, το σχήμα του κίτρινου χρώματος στο ράμφος. Αναπαράγεται στην Αρκτική. Όταν πετά συνήθως σχηματίζει ακανόνιστα σμήνη σε αντίθεση με τα άλλα είδη κύκνου.

Μέγιστης σημασίας βιότοπο για τον νανόκυκνο και για τον αγριόκυκνο έχει μεταβληθεί την τελευταία δεκαετία το Δέλτα του ποταμού Έβρου. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 είχαν παρατηρηθεί περί τα 500 άτομα, το είδος παρουσιάζει χρόνο με τον χρόνο γεωμετρική αύξηση με αριθμούς που ξεπερνούν τις λίγες χιλιάδες. Αρκετοί νανόκυκνοι με σήμανση έχουν παρατηρηθεί στο Δέλτα τα τελευταία χρόνια. Είχαν δακτυλωθεί στην Ολλανδία και την Ρωσία. Θεωρείται πως προέρχονται από τον ίδιο πληθυσμό, μέρος του οποίου πιθανόν έχει «μετακινηθεί» από τη Δυτική Ευρώπη και ξεχειμωνιάζει στο Δέλτα του Έβρου. Επίσης ξεχειμωνιάζει στο Δέλτα και ένας νανόκυκνος με δορυφορικό πομπό, ο οποίος ξεκίνησε το ταξίδι του από τη χερσόνησο Γιαμάλ της Σιβηρίας (κοντά στη Θάλασσα του Μπάρεντς), που αποτελεί χώρο αναπαραγωγής του είδους. Η καταγραφή αυτή για πρώτη φορά συνδέει το Δέλτα του Έβρου με την περιοχή αυτή της Σιβηρίας, καθώς ως τώρα θεωρούνταν ότι τα που-

λιά από αυτή την περιοχή διαχειμάζαν κατά κύριο λόγο στην Κασπία Θάλασσα. Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, σε συνεργασία με φορείς και ινστιτούτα του εξωτερικού, εντείνει τις προσπάθειές του για την εξασφάλιση ασφαλών εκτάσεων στον υγρότοπο προς όφελος του αγριόκυκνου και του νανόκυκνου.

Η χάρη, η ομορφιά και οι φωνές των τριών ειδών κύκνων ομορφαίνουν και στολίζουν τις λίμνες και τις λιμνοθάλασσες της Ελλάδας. Περήφανοι που μας προτιμούν έναντι της δυτικής Ευρώπης και της Ασίας, πρέπει να τα προστατεύσουμε με κάθε κόστος. Το κατάλευκο σαν σύννεφο σμήνος των κύκνων που πετούν, σε κάνει να μην μπορείς να πάρεις το βλέμμα σου από πάνω τους. Δεν είναι τυχαίο που αποτελούν θέμα σε πολλούς μύθους και παραμύθια σπουδαίων πολιτισμών. Κάθε χειμώνα προσμένουμε τον ερχομό τους για να στολίσουν με λευκό την όμορφη φύση της πατρίδας μας.

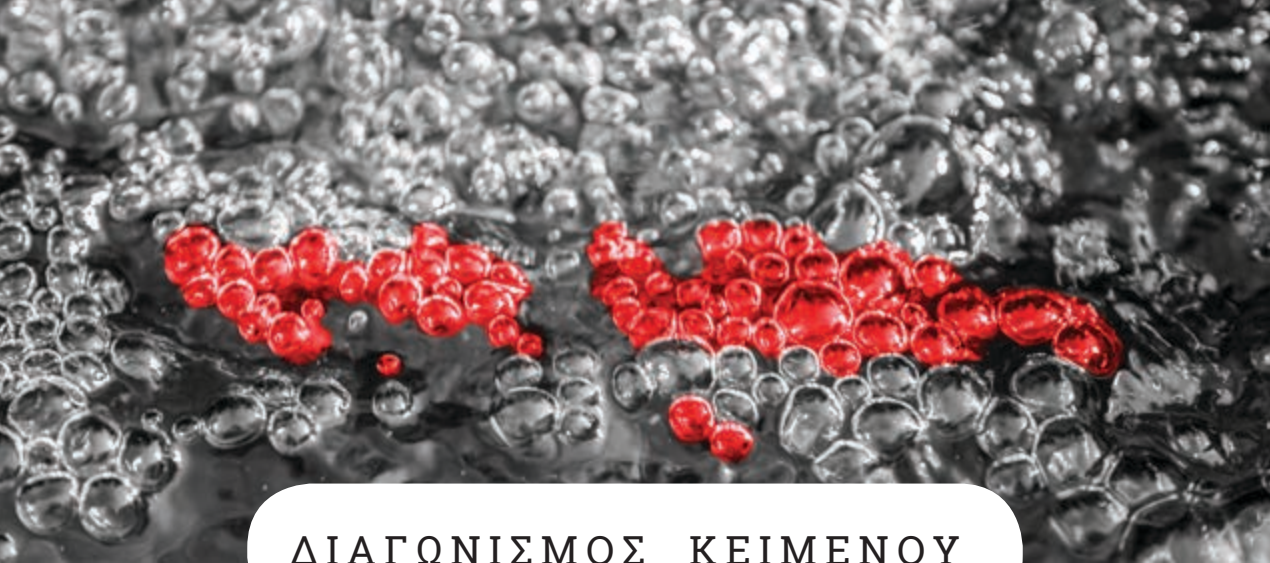
Δακτυλιώσεις

Η τοποθέτηση μεταλλικών ή πλαστικών αργότερα δακτυλιδιών στα πουλιά αποτελεί μεγάλη βοήθεια για τη μελέτη της συμπεριφοράς και των μετακινήσεων τους. Χάρη στη σήμανση ατόμων από ένα είδος μαθαίνουμε το προσδόκιμο της ζωής τους, το πόσο γρήγορα μεταναστεύουν ή μετακινούνται, αν αναπαράγονται στα ίδια μέρη και το ποσοστό επιβίωσής τους. Τα πουλιά δακτυλιώνονται είτε στη φωλιά, είτε αργότερα. Η παρατήρηση, φωτογράφιση ή επανασύλληψη είναι τρόποι συλλογής των πληροφοριών αυτών. Υπάρχουν στο διαδίκτυο σελίδες που μπορείς να αναφέρεις τον αριθμό δακτυλιδιού, το είδος του πτηνού που εντόπισες καθώς και την περιοχή-ώρα.

Η συλλογή των πληροφοριών αυτών σε βάσεις δεδομένων είναι σημαντικό εργαλείο στα χέρια των επιστημόνων.

Ο πρώτος που δακτυλίωσε πουλιά ήταν ο Δανός δάσκαλος Hans Christian Cornelius Mortensen (1856-1921). Πριν από περίπου 120 χρόνια δακτυλίωσε ψαρόνια, τα αποτελέσματα αυτής της σήμανσης δεν άργησαν να φανούν. Το παράδειγμα του ακολούθησαν ορνιθολόγοι από τη Γερμανία και δακτυλίωσαν πλήθος πουλιών στον ορνιθολογικό σταθμό Rossitten. Την ίδια χρονιά και μετέπειτα επιστήμονες από πάρα πολλές χώρες έπραξαν το ίδιο. Στην χώρα μας άργησε πολύ να ξεκινήσει η σήμανση πουλιών, πρώτοι Γερμανοί επιστήμονες δακτυλίωσαν πελαργούς την δεκαετία του 1970. Στην Ελλάδα μόλις το 1989 ιδρύεται το Ελληνικό Κέντρο Δακτυλίωσης Πουλιών.

ΦΩΤ. ΔΑΚΤΥΛΙΩΜΕΝΟΥ ΚΥΚΝΟΥ: ΘΑΝΟΣ ΝΤΟΛΙΟΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ «Ταξιδιωτικής Αφήγησης»

1000 λέξεις... μια εικόνα

Ως ταξιδιωτικό ορίζεται κάθε αφηγηματικό κείμενο του οποίου ο συγγραφέας ή ο κεντρικός ήρωας αφηγείται ό,τι είδε κι έζησε σ' έναν άλλο τόπο και στον οποίο το ταξίδι αποτελεί το κεντρικό θέμα.

**Δώστε στις λέξεις εικόνες, συναισθήματα, μηνύματα.
Γνωρίστε μας αυτή την Ελλάδα και αυτούς τους Έλληνες
που σας ενέπνευσαν**

Περιμένουμε τα κείμενά σας. Δηλώστε συμμετοχή:
Υποβολή συμμετοχών έως **20 Αυγούστου 2021**
στο www.elliniko-panorama.gr

Τα αποτελέσματα του διαγωνισμού θα ανακοινωθούν στις 20 Σεπτεμβρίου στο ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ τεύχος Νο 128 Φθινόπωρο 2021.

Αναλυτικά τα δώρα στην σελίδα υποβολής των συμμετοχών.

*Ο διαγωνισμός διοργανώνεται από το περιοδικό ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ με την συμμετοχή της κριτικής επιτροπής που την αποτελούν οι:

**Κώστας Ακρίβος (συγγραφέας), Κώστας Ζαρόκωστας (ταξιδιωτικός σύμβουλος),
Κυριάκος Παπαγεωργίου (περιηγητής), Ηλίας Προβόπουλος (δημοσιογράφος),
Στέφανος Ψημένος (συγγραφέας ταξιδιωτικών οδηγιών).**